

G. de Purucker, *De Esoterische Traditie*, Nederlandse vertaling van een verkorte versie van de 2de editie van *The Esoteric Tradition*, Theosophical University Press, Den Haag 2001, ISBN nr. 9070328550, gebonden, 738 blz., prijs f79,00.

Zoals hierboven aangegeven is er sprake van een verkorte versie. Wie dit leest zal beseffen dat de discussie gelijk zal losbarsten. Laten wij echter eerst nagaan wat er precies is gebeurd.

In het *Voorwoord van de vertalers* vinden we: “Deze vertaling van de *The Esoteric Tradition* van G. de Purucker (oorspronkelijk in twee delen) is gebaseerd op een onvoltooide verkorte versie waaraan door stafleden van Theosophical University Press in de jaren vijftig is gewerkt.”

Van dr. De Purucker zijn veel teksten bewaard gebleven. In de meeste gevallen zijn dat verslagen van lezingen, tijdschrift-artikelen of korte lemma's bedoeld voor een woordenboek. Hij heeft slechts één boek geschreven en dat is *The Esoteric*

Tradition in twee delen, waarvan de eerste uitgave verscheen in 1935 en een herziene tweede druk in 1940. Beide in twee delen, samen 1109 pagina's plus 71 pagina's indices. Een flink pak papier dus. Wie niet al een behoorlijke basiskennis van de theosofie heeft, kan de lezing van die twee delen beter nog even uitstellen.

De stafleden van de Theosophical Society met hoofdkwartier in Pasadena, hadden waarschijnlijk dezelfde mening en maakten dus een (onvoltooid) verkorte editie. Deze editie nu, die nimmer in het Engels werd uitgegeven, is nu in Nederland voltooid en in het Nederlands vertaald.

Wie enigszins bekend is met de wereld van de Point Loma traditie van de theosofische beweging, weet welke delen daarvan de vraag of verkorte uitgaven mogen, met ja of nee zullen beantwoorden. Wie “nee” zegt, weet dat men zal zeggen dat ook toen na de dood van de Purucker het Genootschap nog een eenheid was, de delen van dr. De Purucker's *Questions we all ask*, in verkorte vorm werden uitgegeven. We zullen hier echter die discussie laten rusten en ons tot het boek beperken.

In de Point Loma traditie, in Nederland de Theosofische Genootschappen, wordt De Purucker hoger geschat dan Blavatsky. Men wijst er dan op dat HPB heeft gezegd dat er na haar een betere leraar zal komen. In die kringen ziet men De Purucker als de invulling van die belofte.

Dr. De Purucker zegt van zichzelf: “Het waren de Groten

van het menselijke ras, onze Oudere Broeders, die mij gezonden hebben, de Meesters van Wijsheid en Mededogen die mij hebben getraind om deze boodschap te brengen.” (*Questions we all ask, First Series, Point Loma 1929/1930*, blz. 728). Op een andere plaats (*The Dialogues*, deel I, Covina 1948, blz. 290) zegt hij dat er op dat moment (februari 1930) vijf boodschappers van de Witte Loge zijn, waarvan er slechts één zichzelf als zodanig bekend mag maken. Hijzelf dus.

Voor wij nu ons gezicht in een superieure glimlach plooiën, eerst het volgende: degenen in de Point Loma traditie die dit aannemen als juist, kunnen ruwweg in twee groepen onderscheiden worden. Wie het als waarheid aanneemt op grond van het feit dat degene die leiding geeft aan de zondagochtendbijeenkomsten van de Genootschappen, het zo mooi of met zo'n gezag kan zeggen, kan niet serieus worden genomen. Wie echter een uitgebreide kennis heeft van het werk van H.P. Blavatsky, de brieven van de Mahatma's en de verdere vroege theosofische literatuur en daarna het werk van dr. De Purucker *chronologisch* heeft gelezen, moet serieus worden genomen.

De schrijver van deze recensie gelooft het niet, maar gelooft wel dat er in het werk van dr. De Purucker een ontzagwekkende kennis van de theosofie te vinden is.

Degene die de eindverantwoordelijkheid voor de verkorte versie van de Nederlandse vertaling van *De Esoterische Traditie* heeft gehad is, om een

B o e k & p e r i o d i e k

---

uitspraak van dr. De Purucker over Jinarajadasa te parafaseren (*The Dialogues, second series*, blz. 157): een van de meest bekwame leden van het Genootschap met Pasadena als hoofdkwartier.

Voor wie is dit boek nu bedoeld? Wie bijvoorbeeld *De Oceaan der Theosofie* van W.Q. Judge of *De Oude Wijsheid* van dr. Besant heeft gelezen, en een volgende stap wil zetten, vindt hier een uitstekend vervolg met een grote basiskennis van de theosofie in een vlotlezend en begrijpelijk Nederlands.

Henk Spierenburg

Joodse mystiek, Een inleiding, door J.H. Laenen, (ISBN voor Nederland 90 242 93979, ISBN voor België 90 209 3525 9) Uitgeverij Kok-Kampen/ Uitgeverij Lannoo-Tielt, 1998, f44,50.

De auteur heeft in zijn jonge jaren bij de koopvaardij gewerkt. Na het beëindigen van deze loopbaan studeerde de auteur Spaanse taal- en letterkunde en Semitische talen en culturen. De auteur is tot aan zijn pensionering werkzaam geweest in het onderwijs.

Met name in deel III van *De Geheime Leer* (tweede uitgebreide druk, Uitgeverij Theosofische Vereniging, 1980) kan men de nodige verwijzingen vinden naar de achtergrond van de Joodse mystiek. In de delen I en II van *De Geheime Leer* wordt herhaaldelijk informatie over de Kabbala, een belangrijke Joodse mystieke stroming, gegeven (TUP-uitgave, 1988).

Eén van de doeleinden van de Theosofische Vereniging is het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap. Met het oog hierop kan aanbevolen worden om van de inhoud van het boek Joodse mystiek kennis te nemen.

Het boek wil een beeld geven van de voornaamste mystieke stromingen in het Jodendom van de laatste tweeduizend jaar. De literatuur hierover kan verdeeld worden in enerzijds wetenschappelijke literatuur, wat als nadeel heeft voor velen niet of moeilijk toegankelijk te zijn. Anderzijds is er de gepopulariseerde literatuur die wel toegankelijk is, doch meer verduistert in plaats van inzicht te geven. Wat dit betreft wijst de auteur in hoofdstuk VIII op het in de gepopulariseerde literatuur ontbreken van enige kennis van de Joodse traditie en het niet blijken van verdieping in de Joodse mystiek. Het boek wil dienen als een betrouwbare wegwijzer ten aanzien van de Joodse mystiek. Hierin is de auteur naar mijn mening zeker geslaagd.

Er wordt aandacht besteed aan het wetenschappelijk onderzoek naar de Joodse mystiek. Daarna volgt er een overzicht van de historische achtergronden van het Joodse volk en de traditionele literatuur van het Jodendom. Vervolgens wordt overgegaan tot het geven van een inhoudelijke beschrijving van de voornaamste mystieke stromingen: de antieke Joodse mystiek, de klassieke periode van de Kabbala, de Luriaanse Kabbala, de Kaballa van Shabbetai Zevi en de Chassidische

beweging. Ten slotte is hoofdstuk VII speciaal gewijd aan de taalmystiek. Isaac de Blinde (1165-1235) heeft hiervoor de basis gelegd. Volgens hem zijn er twee processen van emanatie: de wereld van de sefirot, alsmede de spirituele woorden die de taal vertegenwoordigen (zie ook hoofdstuk III). Uit het hoogste beginsel stroomt een ononderbroken stroom van goddelijk leven naar de sefirot. Dit wordt emanatie genoemd. De Hebreeuwse taal en de letters van het Hebreeuwse alfabet zouden krachten in zich dragen. De mysticus maakt gebruik van de magie van de taalmystiek teneinde zijn visioinaire reis te kunnen voltooien.

De auteur wijst er in hoofdstuk I op dat Joodse mystici getracht hebben het contact te herstellen met een eeuwig goddelijke werkelijkheid, die voorbij de eindige menselijke wereld ligt. Aan dit verlangen geeft de mysticus uiting binnen zijn eigen religieuze kader. Daardoor is bijvoorbeeld de Christelijke mystiek zeer verschillend van de Joodse of de Islamitische mystiek. Zo zou de Christelijke mysticus een eenwording met God ervaren, terwijl de Joodse mysticus een dergelijke eenwording niet kent. Er is altijd een onderscheid tussen God en zijn schepsel.

De periode van de antieke Joodse mystiek, waarover meer in hoofdstuk II, dateert volgens de auteur vanaf het eind van de tweede eeuw na Christus en vindt zijn einde in de late negende of het begin van de tiende eeuw na Christus. Deze vorm van mystiek wordt de

Boek & periodiek

Merkava-mystiek genoemd. Merkava betekent Gods 'troonwagen'. De mysticus maakt een visionaire reis door de paleizen van de zeven hemelen. De reis wordt ondernomen om God te aanschouwen, gezeten op zijn troon van glorie (Merkava), in het zevende paleis van de zevende hemel. De Ashkenazische Chassidim in het Rijnland hebben de verschillende technieken die bij het ondernemen van de visionaire reis gebruikt werden, bewaard, geherinterpreteerd en uitgebreid (hoofdstuk III). In hoofdstuk III maakt men verder kennis met de belangrijkste inhoudelijke aspecten van de Klassieke Kabbala. De uitdrijving van de Joden in 1492 werd als een onverkomelijke catastrofe ervaren. Waarschijnlijk is dit de aanzet geweest tot de opleving van het messianisme en een volledige transformatie van de Kabbala. De Klassieke Kabbala was meer geïnteresseerd in de oorspronkelijke volmaaktheid in het verleden. De Kabbala van na 1492, de Luriaanse Kabbala (hoofdstuk IV) had een utopische voorstelling van een Komende Wereld. De Luriaanse Kabbala verdringt de Klassieke Kabbala volledig en vanaf de zeventiende eeuw wordt de Kabbala als systeem synoniem met het Luriaanse systeem.

De Kabbala, als Joodse mystieke stroming, verschijnt ten noorden en ten zuiden van de oostelijke Pyreneeën aan het einde van de twaalfde en het begin van de dertiende eeuw. Met het verschijnen van het boek Zohar (het Boek van de Glans) bereikt de Kabbala haar hoogtepunt in de dertiende

eeuw. De Kabbala gaat ervan uit dat aan de ons omringende wereld een andere, goddelijke wereld ten grondslag ligt. Middels de tien sefirot (aspecten, eigenschappen of attributen van God) wordt de goddelijke wereld verbeeld. Naast een beschrijving van het sefirot-systeem, wordt aandacht geschonken aan de rol van de mythe en de symboliek. Daarbij komt het boek Bahir (Stralend Licht) ter sprake, het eerste mystieke werk over de symbolische structuur van de sefirot. Het boek Bahir wordt wel in verband gebracht met de oorsprong van de Kabbala. De auteur wijst op het onderscheid tussen de theosofische en de extatische Kabbala.

De theosofische Kabbala stelt God centraal. Het individu speelt hierbij een rol, want door het naleven van de geboden kan de goddelijke wereld worden beïnvloed. En daarmee wordt meegeholpen aan het helen van de breuk (ontstaan door de val van Adam) die door alle werelden loopt. Daarnaast is er de extatische Kabbala. De mens staat hierbij centraal. Het gaat om het bereiken van een extatische gewaarwording van de mysticus. Om de innerlijke harmonie van de goddelijke wereld bekommert men zich niet. In tegenstelling tot de theosofische Kabbala die tot bloei kwam op het Iberisch schiereiland werd de extatische Kabbala via Italië verdreven naar het Midden-Oosten.

Een woord wordt gewijd aan raakvlakken van de Kabbala met de theorieën van C.G. Jung.

Verhelderend werkt de uiteenzetting over de oppositionele en de alternatieve benadering van de Joodse filosofie en de Kabbala van het traditionele Joodse religieuze erfgoed. De Joodse filosofie kenmerkt zich door de rationale benadering, en hiertegen keert zich de Kabbala. De spanning tussen deze twee denkrichtingen staat bekend als de Maimonides-controverse, genoemd naar de beroemdste Joodse filosoof, arts en theoloog, Mozes Maimonides (1135-1204) uit Cordoba. Heel globaal komt de invloed van het neoplatonisme (navolgers van Plato) aan de orde. Zo ontwikkelde Plotinus op basis van de ideeën van Plato (ca 429-347 v. Chr) een mystieke leer, die gelijkenis vertoont met het systeem van de Kabbala.

De Luriaanse Kabbala geeft een antwoord op de vragen die oprijzen na de verdrijving uit Spanje in 1492 en verklaart hetgeen de Joden in de geschiedenis hebben te ondergaan. De individuele Jood, de gehele kosmos en zelfs God leed in ballingschap. Hoofdstuk IV geeft de drie basis-ideeën van de Luriaanse Kabbala. Het zich terugtrekken van God, het breken van de vaten (sefirot) en het herstel van de oorspronkelijke harmonie. Ook wordt de rol van de Messias uiteengezet. Hoofdstuk V behandelt de Sabbataanse stroming die in de zeventiende eeuw opkomt. De theoretische basis hiervan vindt men in de Kabbala van Shabbetai Zevi (1626-1676). Het sabbatisme kenmerkt zich door de komst van de Messias en het antimonisme (het overtreden

Boek & periodiek

van de wet en het niet naleven van de geboden). Hoofdstuk VI behandelt het Chassidisme, de meest recente mystieke stroming.

Deze stroming heeft waarschijnlijk haar populariteit eraan te danken dat er voor de ongeletterde mens een plaats is ingeruimd. De pijlers waarop het Chassidisme rust zijn het bereiken van een toestand van extase en het charismatisch leiderschap. Er wordt tevens aandacht gevraagd voor de techniek van het bereiken van extase. Enige overeenstemming valt naar mijn mening te bespeuren met hetgeen hierover te vinden is in de Yoga-Sutra's van Patanjali. In de tweede helft van de achttiende eeuw kwam er een tegenbeweging, de mitnagdīm oftewel tegenstanders, en die gevormd werd door het gevestigde Jodendom, rabbijnen en geleerden. De mitnagdīm voelden zich bedreigd door het sterk opkomende chassidisme. Aan de hieruit voortvloeiende strijd kwam een eind, en er werd een gesloten front gevormd, toen de Joodse Verlichting (Haskala) furore maakte.

Een aspect van de Joodse mystiek is de taalmystiek. Hoofdstuk VII is hieraan apart gewijd. De auteur wijst de weg in de literatuur aan hen die zich willen verdiepen in de relatie tussen het emanatieproces, de verdichting c.q. vergroving van klanken. God schiep de wereld door Hebreeuwse woorden uit te spreken, waarmee een basis is gelegd voor de taalmystiek. In dit hoofdstuk kan tevens kennis worden gemaakt met de Gematria, het gebruik van de getalwaarden van letters.

De auteur vermeldt voorts dat de Gematria niet specifiek Joods is, en bekend was bij o.m. de Grieken en de Assyriërs.

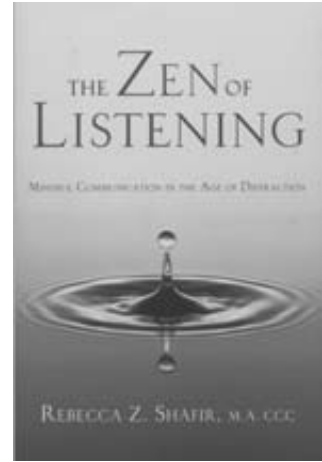
Voor degenen die geïnteresseerd zijn in de diverse aspecten van de Joodse mystiek bevindt zich achterin het boek een literatuurlijst van de traditionele literatuur.

Het register achterin het boek had naar mijn mening vollediger kunnen zijn, en een verklarende woordenlijst als uitleg wordt node gemist. Als een inleiding tot de Joodse mystiek voldoet het boek zeker. Het boek geeft chronologisch een goed en duidelijk overzicht van de veelheid van stromingen. Op een objectieve en deskundige manier wordt inzicht verschaft in het ontstaan en de ontwikkeling van de Kabbala, en wordt het proces geschetst van de wederzijdse beïnvloeding van de filosofie en de diverse mystieke stromingen.

Ton van Beek

CD-rom index van theosofische tijdschriften: rectificatie

In het vorige nummer van Theosofia, nummer 2, april 2001, werd vermeld dat bij de Campbell Theosophical Research Library in Australië een cd rom verkrijgbaar is met een index van internationaal uitgegeven theosofische tijdschriften. Het in dat bericht vermelde internetadres geeft echter een foutmelding. Voor het verkrijgen van genoemde index kan men zich richten tot het volgende internetadres: www.Austheos.org.au/pindex.htm.

The Zen of Listening - Mindful Communication in the Age of Distraction, door Rebecca Z. Shafir, 12 hoofdstukken, 255 blz., met bibliografie, uitgegeven door 'Quest' T.P.H. in Amerika, prijs: f72,50

Dit boek geeft in overzichtelijke hoofdstukken weer wat het probleem bij luisteren kan zijn en wat je daar aan kunt doen.

Een greep uit de onderwerpen die behandeld worden: "Hoe luister je nu?", "De grote muren van misverstand", "Luisteren in het moment", "Naar jezelf luisteren", "Je luistergeheugen oprispen", "Luisteren onder stress", "Hoe beter te luisteren gedurende vergaderingen", enz.

In het boek worden we er op gewezen hoe we kunnen beginnen onze houding aangaande luisteren te veranderen: door *bewust* te luisteren en alert te zijn op onze gewoontes. De schrijfster reikt ons daartoe vele ideeën aan, waaronder op je ademhaling letten en de dag

Boek & periodiek

---

beginnen met meditatie. Daardoor word je rustiger en ben je beter in staat naar de ander of jezelf te luisteren.

Hoewel het boek in mijn ogen tamelijk 'Amerikaans' aandoet, is het zeker de moeite van het lezen waard. De taal erin is gemakkelijk en het boek is zeer overzichtelijk, met aan het eind van ieder hoofdstuk donkerder pagina's waar belangrijke tips netjes op een rijtje zijn gezet.

Luisteren, zegt de auteur, is een vergeten bekwaamheid. Iedereen leert schrijven, rekenen en spreken en wordt er op gewezen dat hij moet luisteren. Maar, zegt de schrijfster, we hebben niet geleerd hoe te luisteren. Wij zouden eigenlijk allemaal moeten leren goed te luisteren: niet alleen de arts, maar ook de patiënt. Niet alleen de kinderen, maar ook de ouders. De werkgever zowel als de werknemer. De verkoper net zo goed als de klant. En vooral zieke en stervende mensen hebben een luisterend oor nodig. Zij willen ons kunnen vertrouwen. En dat vraagt van ons een juiste "bed-side manner". Dit betekent niet perse meer tijd geven, maar eerder een bereidheid om een situatie door de ogen van de spreker te zien en in zijn schoenen te gaan staan. Dit vraagt van ons dat we als luisteraar ons eigenbelang ter zijde schuiven. En ècht luisteren, niet alleen naar zijn woorden, maar ook naar datgene wat de spreker achter zijn woorden uitdrukt. Het schijnt dat slechts 7% van onze gedachte-inhoud door alleen woorden wordt gedragen, de rest wordt gedra-

gen door wat een persoon bedóélt, door middel van gebaren, stemgeluid, gelaatsuitdrukking, enz. De schrijfster concludeert hieruit dat chatten en e-mailen niet een vervanger kunnen zijn voor sociaal gedrag. Want daarbij missen we immers het grootste gedeelte van wat iemand wil zeggen! En in deze tijd van enorm gebrek aan aandacht voor elkaar, is *direct* contact van wezenlijk belang.

Luisteren is een kunst. Kunnen we luisteren zonder ons zelf daarin voortdurend aanwezig te voelen? Als je in de bioscoop naar een spannende film zit te kijken, vergeet je jezelf, ben je "in" het verhaal. Deze manier van luisteren raadt de schrijfster ons aan wanneer we naar anderen luisteren. Dan wordt je nieuwsgierigheid naar het verhaal van de ander geprikkeld. Je hoeft het niet met hem eens te zijn, maar toch luister je geïnteresseerd. De auteur stelt op een gegeven moment empathie tegenover sympathie en zegt dat empathisch zijn betekent dat je *in* de ervaring van de spreker bent. Als je sympathie voelt voor het verhaal van de spreker, ben je wel oplettend en bevestigend, maar *verwijderd* van de ervaring van de spreker.

Zelfvertrouwen groeit door het respect dat ontstaat uit het gehoord worden. Het is een emotionele basisbehoefte! 'Het grootste compliment dat iemand mij ooit gaf, was dat deze mij vroeg wat ik dacht en vervolgens aandacht schonk aan mijn antwoord', zei iemand tegen de schrijfster.

Bovendien blijkt dat "luisteren" onze gezondheid ten goede komt. Het ritme van ons hart gaat omlaag, evenals onze bloeddruk en, door te luisteren naar de ander, zorgen we er indirect voor dat zijn stress daalt en moedigen we hem aan zijn eigen problemen op te lossen. Zodoende wordt ook de gezondheid van de ander verbeterd.

Luisteren kan een machtig gereedschap zijn voor verandering in spiritueel en sociaal opzicht. Eigenlijk zou iedere leraar en therapeut zich moeten verdiepen in wat ècht luisteren is. Ook ouders zouden beter moeten leren luisteren naar de emotionele zorgen van hun kinderen. Misschien komen we dan tot een wereld waarin meer orde heerst en waarin minder sprake is van geweld. Je zou iedereen de kans moeten geven zijn standpunten te vertellen zonder dat hij bang is voor veroordeling of een advies waar hij niet om gevraagd heeft, ook al ben je het niet met zijn standpunt eens. Dit is de eerste stap op weg naar het scheppen van goede gevoelens. Dit betekent openheid naar elkaar toe.

Ik werd door sommige tips erg enthousiast en dacht dat het misschien niet eens zo'n gek idee zou zijn om op het programma van onze loge als een onderwerp "De kunst van het luisteren" te zetten. De laatste zin van het boek luidt namelijk: 'Let mindful listening be your guide to continuous self-renewal and compassion toward yourself and others.'

Femmie Rietdijk-Liezenga